

МОНГОЛБАНК
МОНГОЛ УЛСЫН ТӨВ БАНК

ӨРХИЙН ТӨСӨВ

Энэхүү гарын авлагыг "Олон нийтийн санхүүгийн суурь мэдлэгийг дээшлүүлэх хөтөлбөр"-ийн хүрээнд боловсруулав.

Монголбанкны зөвшөөрөлгүйгээр товхимлыг цахим болон хэвлэмэл байдлаар, бүтнээр, эсхүл хэсэгчлэн хувилах, хэвлэх бусад хэлбэрээр түгээхийг хориглоно.

© Монголбанк

Үнэгүй тараагдана.

1.1. Өрхийн төсөв, түүний бүтэц

Өрхийн орлого, зардлыг тооцож, төсөвлөх нь өрхийн гишүүдийн сэтгэл ханамжийг дээшлүүлэх, хүртээмжтэй хуваарилалт хийх, хуримтлалыг бий болгоход ихээхэн ач холбогдолтой юм. Төсвийг өрхийн гишүүдийн хэрэгцээнд хуваарилах мөнгөний тооцоолол, төлөвлөгөө гэж ойлгоно.

Өрхийн төсвийн зорилго нь өрхийн гишүүдийн материаллаг болон оюун санааны хэрэгцээг өрхийн хязгаарлагдмал нөөцөөр бүрэн дүүрэн хангахад чиглэдэг. Иймээс өрхийн төсвийн гол үүрэг нь өрхийн орлогыг зөв, үр ашигтай хуваарилж, зарцуулахад оршдог.

ОРЛОГО

- Ажлын хөлс
- Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ борлуулалт

ХУРИМТЛАЛ

- Ирээдүйн хэрэгцээнд зориулан хадгалж, хуримтлуулсан мөнгө

ЗАРЛАГА

- Хэрэгцээт бараа үйлчилгээ худалдан авахад зарцуулах мөнгө

ӨР ТӨЛБӨР

- Өрхийн гишүүдийн бусдад төлөх мөнгө

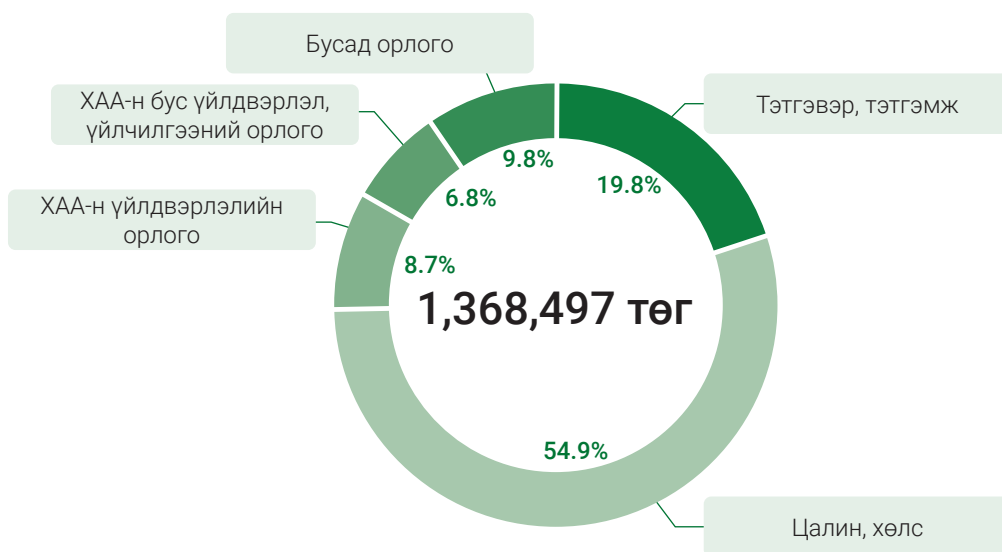

Зураг 1. Өрхийн төсвийн үндсэн ойлголтууд

Гэр бүлийн гишүүдийн нас, хүйс, боловсрол, эрхэлж буй ажил, мэргэжил зэргээс хамаараад өрхийн орлого харилцан адилгүй эх үүсвэрээс бүрддэг. Зарим өрхийн орлого зөвхөн цалин, хөдөлмөрийн хөлсний орлогоос бүрддэг бол заримынх нь бизнесийн, түрээсийн гэх мэт олон төрлийн орлогын эх үүсвэртэй байна.

Өрхийн орлогыг олон шинжээр ангилж болох бөгөөд жил бүр МУ-ын ҮСХ-ноос өрхийн сарын дундаж орлогын бүтцийг тодорхойлон гаргадаг.

2. Монгол улсын сарын дундаж орлогын бүтэц (2020 он)¹

¹ Эх сурвалж: МУ-ын Үндэсний Статистикийн Хороо

Өрхийн аж ахуй эрхлэх

Төсөл бичих, бизнес эрхлэх

Төсөл, хөтөлбөрт хамрагдах

Өрхийн гишүүдийг мэргэжилтэй болгох, боловсролыг дээшлүүлэх

Ажил хөдөлмөр эрхлэх

Хуримтлалтай болох

Хөрөнгө оруулалт хийх

3. Өрхийн орлого нэмэгдүүлэх боломж

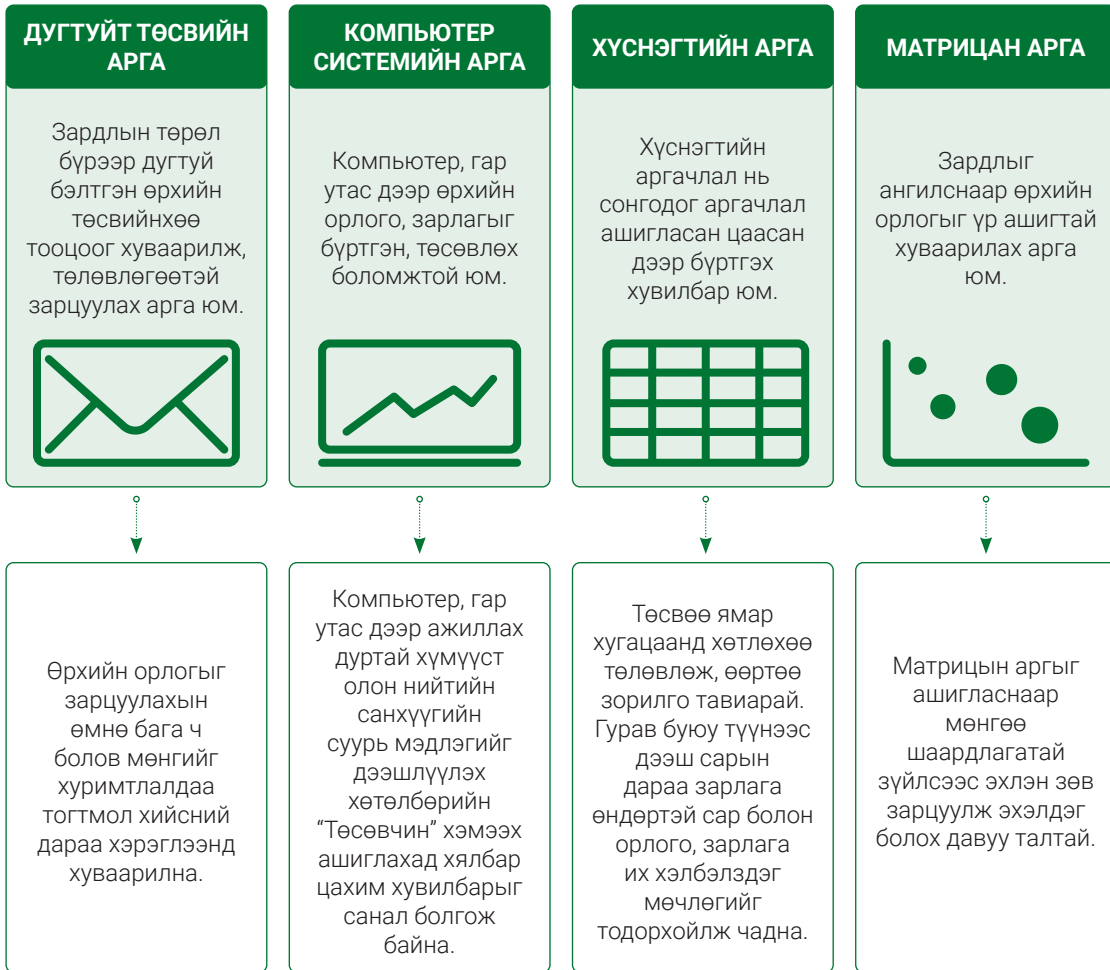

1.2. Өрхийн төсөв зохиох аргачлал

Санхүүгийн сахилга сайтай өрхүүд улирал, хагас болон бүтэн жилээр өрхийн төсвийн төлөвлөгөөгөө гарган мөрддөг. Үүний тулд ихээхэн хэмжээний орлого, зарлагаа урьдчилж тооцоолсон байна. Өрхийнхөө төсвийг тогтмол хөтлөх явцдаа тодорхой хугацаанд хянаж, шинжилгээ хийгээд өнгөрсөн хугацаанд ямар зүйлд мөнгө их зарцуулсан, юунаас хэмнэлт гаргаж чадсанаа дүгнэж байх шаардлагатай. Энэ үйл явцад хамгийн чухал нь өрхийн гишүүн бүр тооцоотой байх хандлагын болоод үйлийн өөрчлөлт бий болгож байвал үр дүн харагдана.

4. Өрхийн төсөв зохиох үе шат

5. Өрхийн төсөв зохиох аргачлал

+	Орлого	1 сар	2 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар
	Орлого						

-	Тогтмол зарлага	1 сар	2 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар

=	Төсөв						

-	Тогтмол бус зарлага						

=	Гарт үлдэх мөнгө						

6. Орлого, зарлагын жишээ

“Өрхийн төсвийн дэвтэр”² товхимлыг ХБНГУ-ын Хадгаламжийн Банкны Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Сангаас Монголбанкттай хамтран хэрэгжүүлж буй төслийн хүрээнд Монголын Банкны Холбоо, Хадгаламжийн Даатгалын Корпорацийн дэмжлэгтэйгээр боловсруулсан.

ӨРХИЙН ТӨСВИЙН ДЭВТЭР

Өрхийн санхүүгээ удирдах зөвлөмж

7. Өрхийн дэвтэр

² Энэхүү дэвтрийг үнэгүй тараагдахаар хэвлэсэн.

1.3. Өрхийн төсөв хөтлөлтийн давуу тал, ач холбогдол

ӨРХИЙН ТӨСӨВ ХӨТЛӨХИЙН ДАВУУ ТАЛ

Гэр бүлд санхүүгийн маргаан гарахгүй, эхнэр, нөхөрт итгэлцэл бий болно.

Гэр бүл бүх гишүүдийн хэрэгцээг хангах төлөвлөгөөтэй болно.

Нийгэм эдийн засгийн эрсдлийг даван туулах арга замаа хайхад тусална.

Санхүүгийн зорилготой болж төлөвлөсөн тооцоотой амьдралыг зохиоход хялбар болдог.

ӨРХИЙН ТӨСӨӨ ХӨТЛӨХГҮЙ БАЙХЫН СӨРӨГ ТАЛ

Гэр бүлийнхээ санхүүгийн онцлог чанарыг мэдэхгүй, хэт үрэлгэн зардал их гаргадаг.

Гэнэтийн эрсдэл төлөвлөгөөгүй зардал гарах үед гэр бүлийн амьдрал хүндрэлд орно.

Өдөр тутмын тооцоогүй амьдрал нь ирээдүйн эдийн засгийн эмзэг, ядуу байдалд хүргэх нь элбэг.

Өрхийн төсөв хөтлөхгүй байх нь хадгалах, хуримтлуулах сэтгэлгээг бий болгохгүй байх хандлагатай юм.

7. Өрхийн төсөв хөтлөлтийн давуу тал

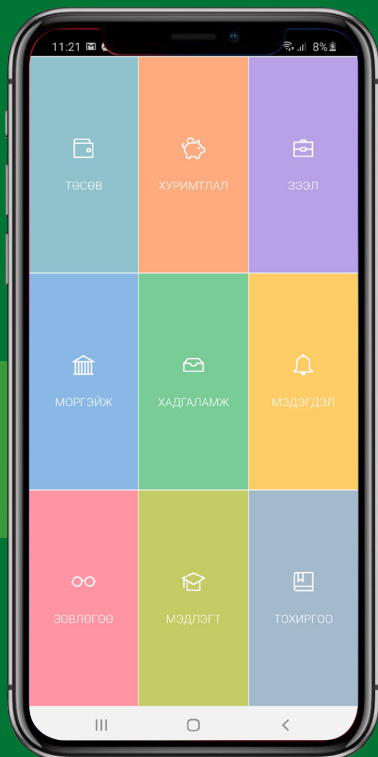
Мөнгө их олдог хүн бүр баян байдаггүй. Харин хэрхэн яаж зарцуулахаас л хамаарна. Өнөөдөр та хэр зэрэг хөрөнгөтэй хүн бэ? Та дараах загварын дагуу өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрөө тодорхойлно уу.

ХӨРӨНГӨ (А)	ӨР ТӨЛБӨР (Б)
Бэлэн мөнгө	Хувь хүнд төлөх өр
Хадгаламж	Банкны зээл
Авлага	Ус цахилгааны төлбөр
Хашаа байшин	
Газар	
Автомашин	Бусад өр төлбөр
Мал	Өр төлбөрийн дүн
НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ (В)

Цэвэр хөрөнгийн хэмжээг олохдоо хөрөнгийн нийт дүнгээс өр төлбөрийн нийт дүнг хасна.

Өөрөөр хэлбэл, $B = A - Б$ гэсэн томъёог ашиглана.

Та өрхийн төсвөө цахим байдлаар хөтлөх бол www.sankhuuginbolovsrol.mn хаягаар орж нэмэлт мэдээлэл авч ашиглах боломжтой. Мөн “Төсөвчин” аппликейшнийг үнэгүй IOS, Android утсандаа суулган ашиглаарай.

Төсөвчин

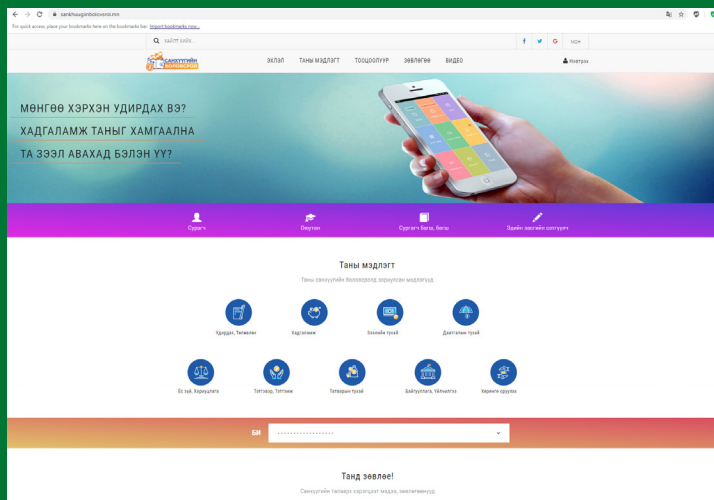
on GooglePlay

on App Store

Энэхүү аапликейшн нь өөртөө хуримтлал тооцоологч, хадгалагч, зээл тооцоологч, ипотек, төсөвлөгч зэрэг тооцоолууруудыг багтаасан.

www.sankhuuginbolovсрол.mn

- /mongolbank.mn
- /Санхүүгийн боловсрол
- /@mongolbank_mn
- www.mongolbank.mn
- /Mongolbankmn
- info@mongolbank.mn
- 11 310081